

DAAROM!

openbaar onderwijs verbindt

Inhoud

Kernwaarden openbaar onderwijs staan voor eigentijds onderwijs	3
Kernwaarden	4
01 - Iedere leerling welkom	4
02 - Iedereen benoembaar	4
03 - Wederzijds respect	4
04 - Waarden en normen	5
05 - Van en voor de samenleving	5
06 - Levensbeschouwing en godsdienst	6
Begrippenkader	7
Kennisbasis geestelijke stromingen	8
Competenties openbaar onderwijs	9
01 - Inter-persoonlijk competent	11
02 - Pedagogisch competent	12
03 - Vakinhoudelijk en didactisch competent	15
04 - Organisatorisch competent	16
05 - Competent in het samenwerken met collega's	17
06 - Competent in het samenwerken in en met de omgeving	18
07 - Competent in reflectie en (professionele) ontwikkeling	19

Tweede -herziene- editie

© 2014 Vereniging Openbaar Onderwijs en VOS/ABB, in samenwerking met Hogeschool van Arnhem en Nijmegen, Stenden Hogeschool, Hogeschool Saxion Hengelo, Hogeschool Windesheim, Hogeschool Inholland, Fontys Hogescholen, Hogeschool de Kempel, Hogeschool Leiden, Hogeschool Rotterdam, Hogeschool Utrecht - Instituut Theo Thijssen en HZ University of Applied Sciences.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige opnamen, of enige andere manier, zonder voorafgaand schriftelijke toestemming van de uitgever.

Kernwaarden openbaar onderwijs staan voor eigentijds onderwijs

Onderwijs is meer dan het overdragen van kennis en vaardigheden en het klaarstomen voor de maatschappij. Daarover is bijna iedereen het eens. Scholen hebben ook een maatschappelijke opdracht en worden geacht een bijdrage te leveren aan de samenleving en aan de directe omgeving waarin ze zijn gevestigd.

Het openbaar onderwijs vervult zijn taak vanuit kernwaarden als vrijheid, gelijkwaardigheid, sociale rechtvaardigheid en gemeenschapszin. Kernwaarden die zich vertalen in uitgangspunten als 'iedere leerling is welkom', 'wederzijds respect' en 'actieve participatie' en die bijdragen aan het oplossen van verschillende hedendaagse problemen, zoals de segregatie van leerlingen in aparte (zwarte en witte) scholen en het gebrek aan integratie van verschillende bevolkingsgroepen en culturen. Een openbare school maakt actief werk van de pluriformiteit die onze samenleving kenmerkt, draagt bij aan de integratie en stimuleert democratisch burgerschap.

In het openbaar onderwijs leren kinderen van elkaar door het actief verkennen van hun culturele, levensbeschouwelijke en economische achtergronden. Het brengt verschillende opvattingen bij elkaar en laat kinderen er op basis van gelijkwaardigheid over in discussie gaan. Niet om de ander te overtuigen van het eigen gelijk, maar om kritisch naar zichzelf en medeleerlingen te leren kijken. Het leert kinderen waarnemen hoe verschillende achtergronden tot ander denken en handelen kunnen leiden en leert hen vanuit dat inzicht eigen opvattingen te ontwikkelen. Als je weet wat anderen beweegt, kun je beter met elkaar samenleven.

In het openbaar onderwijs leren kinderen door ontmoeting. Ook levensbeschouwing hoort daarbij; het maakt immers deel uit van onze cultuur. De openbare school is dé micromaatschappij waar kinderen en volwassenen ontmoeting ervaren en daarvan leren.

De Vereniging Openbaar Onderwijs en VOS/ABB zijn samen op diverse manieren bezig de identiteit van het openbaar onderwijs te versterken. Met een aantal hogescholen is gewerkt aan de formulering van specifieke competenties van leerkrachten voor het openbaar onderwijs. Telkens wordt daarbij de verbinding met de kernwaarden gelegd. Vanuit die waarden kunnen leerkrachten het onderwijs van nu invullen. Zij kunnen ermee inspelen op de dynamiek van de hedendaagse samenleving en er oplossingen mee aandragen voor de huidige maatschappelijke problemen. Deze competenties zijn de leidraad voor het Diploma openbaar onderwijs, dat als leergang kan worden aangeboden op Pabo-opleidingen. Deze leergang wordt ook als nascholing aangeboden.

Kernwaarden

Openbaar onderwijs is algemeen toegankelijk onderwijs. Dit maakt dat de populatie van openbare scholen is te kenschetsen als 'de samenleving in het klein'. Hoe goed die micromaatschappij kinderen op de reële samenleving voorbereidt, hangt samen met de uitgangspunten die een school hanteert in de omgang met leerlingen, ouders, personeelsleden en de omgeving van de school én met de competenties van de leerkrachten om deze doelen te realiseren. De basis daarvoor wordt gevormd door de kernwaarden van het openbaar onderwijs. Deze kernwaarden kenmerken het openbaar onderwijs en maken openbare scholen tot hét onderwijs van deze tijd.

01. Iedere leerling welkom

Dit is het fundament van het openbaar onderwijs. Ieder kind welkom betekent dat kenmerken als afkomst, levensovertuiging, seksuele geaardheid en etniciteit, nooit een rol spelen bij het al dan niet toelaten van een kind. De schoolpopulatie kan daardoor redelijk eenvoudig een afspiegeling worden van de wijk of buurt waarin ze staat. In hoeverre dat echt lukt, is mede afhankelijk van het keuzege-drag van de ouders.

“In ons land leven, wonen en werken we samen met mensen van allerlei pluimage. Precies zo is het op de openbare school. En juist die verschillen vormen de basis van ons onderwijs. Elkaar waarderen begint altijd met elkaar leren kennen.”

Jeanet Visserman, Leerkracht de Springplank

02. Iedereen benoembaar

Net zoals elk kind, is ook elke leerkracht op de openbare school welkom. De openbare school staat open voor iedereen, ongeacht levensovertuiging, godsdienst, politieke gezindheid, afkomst, geslacht of seksuele geaardheid. Aan leraren wordt echter wel de eis gesteld dat zij kunnen en zullen handelen overeenkomstig de beginselen van het openbaar onderwijs.

“Begrip voor elkaar, dat vind ik wezenlijk. Dat mensen, met welke levensovertuiging of afkomst dan ook, elkaar vinden en samenwerken.”

Rob Damwijk, directeur/bestuurder Minkema College

03. Wederzijds respect

De school als afspiegeling van de samenleving betekent diversiteit binnen de school. Ouders, leerlingen en personeel gaan respectvol met elkaars opvattingen en levensbeschouwelijke overtuigingen om. De pluriformiteit wordt aangegrepen om van elkaar te leren en het onderlinge begrip te bevorderen. Een persoonlijke overtuiging wordt op de openbare school nooit als de enige ware of de beste gepresenteerd. Noch door ouders en leerlingen, noch door personeelsleden. Dit betekent overigens niet dat alle ideeën getolereerd hoeven te worden. Wederzijds respect is hierbij altijd het uitgangspunt.

“Alleen door in contact te treden met iemand die anders gelooft, denkt en doet, kom je er achter wie je bent.”

Youssef Azghari, docent en publicist

“De openbare school heeft voor elk kind plaats en accepteert het diepste ‘zijn’ van het kind. Integratie vindt pas plaats als er wederzijds respect en acceptatie is. Iemand op straat zei een keer tegen mij: ‘Marcouch, waarom moeten homo’s zich zo uitbundig gedragen en laten zien dat ze homoseksueel zijn?’ Maar dat is nu juist waar het om gaat, dat je je diepste ‘zijn’, in dit geval je geaardheid, niet verloochent. Daarom is die pluriformiteit in het openbaar onderwijs zo bijzonder.”

Ahmed Marcouch, Tweede Kamerlid

04. Waarden en normen

Wederzijds respect wordt mede vormgegeven door expliciete aandacht voor de levensbeschouwelijke en maatschappelijke waarden en normen. Het openbaar onderwijs gaat uit van de beginselen van de democratische rechtstaat zoals vastgelegd in de (Grond-)wet en internationale verdragen. Juist met het oog op de aanwezige diversiteit moet ook het belang van de verworvenheden van onze democratie aan de orde komen. Deze vormen de kaders waarbinnen de pluriformiteit tot zijn recht kan komen, bieden ruimte voor de opvattingen en uitingen van minderheden.

“Wat hier speelt, is niet een verschil in grondwaarden, maar de invulling ervan. Alle mensen, ongeacht hun culturele achtergrond, delen dezelfde waarden. Respect bijvoorbeeld. Een Nederlands kind leert al vroeg dat hij door te jokken zijn ouders in verlegenheid brengt en dat het beter is eerlijk tegen pa en ma te zijn. Een Marokkaans kind daarentegen kan door te ‘liegen’ juist uiting van respect voor de volwassene geven.”

Youssef Azghari, docent en publicist

05. Van en voor de samenleving

‘De school van en voor de samenleving’ geeft het karakter van het openbaar onderwijs goed weer. De aandacht is nadrukkelijk niet alleen naar binnen gericht maar ook naar buiten. Openbare scholen maken steeds meer werk van hun verantwoordelijkheid jegens de samenleving. Ze stimuleren de actieve participatie en betrokkenheid van ouders en kinderen bij alles wat zich op en om de school afspeelt en geven zo een voorbeeld van goed burgerschap. Het gaat hiermee verder dan het enkel afleggen van verantwoording over de resultaten die de school haalt.

“Wij vroegen ons af: hoe leer je in het leven om te gaan met verschillen? Het antwoord is: door er al vroeg mee te maken te krijgen.”

Pauline Meurs, Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid

“Als een school onveilig is, kun je twee dingen doen. Een beveiligingsdienst inhuren en veiligheidspoortjes installeren of een beveiligingscoördinator aanstellen. Maar je kunt ook nadenken over hoe je leerlingen daarbij kunt betrekken, want die onveiligheid betreft hen als slachtoffer of soms als dader. Dan ga je met de leerlingen praten over het probleem van de onveiligheid of je laat ze onderzoek doen met videocamera’s om de onveilige plekken in en rondom de school in kaart te brengen.”

Micha de Winter, hoogleraar pedagogiek

“In een plurale samenleving moeten kinderen via democratische opvoeding leren ontdekken dat mensen van verschillend pluimage toch heel goed samen problemen kunnen oplossen. Eén van de primaire lessen is dat je het eens kunt worden over het feit dat je het oneens bent.”

Rapport WRR, *Bouwstenen voor betrokken jeugdbeleid*, 2007

06. Levensbeschouwing en godsdienst

Diversiteit van levensbeschouwing is een gegeven in onze samenleving. Het actief benutten van de aanwezigheid van deze diversiteit draagt bij aan het onderling begrip en het respect voor de opvattingen van anderen. De openbare school biedt ruimte en gelegenheid voor het geven en volgen van levensbeschouwelijk vormingsonderwijs of godsdienstonderwijs. De invulling van dit onderwijs ligt niet onder de verantwoordelijkheid van de school, maar bij externen zoals een kerkgenootschap of andere instellingen met een levensbeschouwelijke grondslag. Het aanbieden van godsdienst- of vormingsonderwijs laat respect voor elkaar zien: er wordt ruimte geboden voor levensbeschouwelijk onderwijs in de eigen richting.

“Om te begrijpen wat mensen hier en nu ervaren en vanuit welk perspectief zij kijken naar hun werkelijkheid, is het belangrijk te weten waar iemand zich thuis voelt. Waar wóónt die ander, door welk gedachtegoed voelt hij zich aangesproken, welke waarden en normen vormen een oriëntatiepunt? Om met de ander samen te leren, te werken en te leven, is reflecteren op het levensbeschouwelijke ‘thuis’ – dat van mijzelf en van de ander– een noodzakelijke voorwaarde.”

Ina ter Avest, *Lectorale rede 'Stem en Tegenstem'*- 2011

“Zelf heb ik als overtuigd christen mijn beide dochters bewust naar een openbare Jenaplanschool gestuurd. Zij hebben daar meer begrip gekregen voor andere levensbeschouwingen en volgens mij kun je juist met meer kracht vanuit je eigen overtuigingen leven als je de achtergrond van de ander beter kent.”

Doekle Terpstra, *voorzitter HBO-raad (in SBM, mei 2006)*

“Wij praten veel met de kinderen, vooral als zij met vragen komen. Onze kinderen moeten zelf weten wat zij van geloven vinden, maar ik wil wel dat zij een goede reden hebben waarom iets juist wel of niet bij hen zou passen.”

Een ouder

Begrippenkader

Actief pluriform

Van de openbare school mag worden verwacht dat deze actief en bewust aandacht schenkt aan de diversiteit in de samenleving. Actieve pluriformiteit betekent dat er nadrukkelijk aandacht wordt besteed aan verschillende waarden, zonder een uitspraak te doen over de juistheid van verschillende opvattingen. Niet de confrontatie maar juist openheid, ontmoeting en de dialoog vormen de wezenlijke kenmerken van de openbare school. Op de openbare school wordt een positief pedagogisch klimaat gecreëerd waarin iedere leerling en leerkracht zich met zijn eigen unieke achtergrond gewaardeerd en gerespecteerd voelt. Leerlingen leren er samen nadenken vanuit een vragende houding, leren luisteren naar elkaar en leren zich verplaatsen in een ander.

Actieve pluriformiteit betekent voor een leerkracht dat deze in staat en bereid moet zijn de diverse stromingen onbevooroordeeld naar voren te brengen. Kritisch bewustzijn van de eigen politieke, maatschappelijke en levensbeschouwelijke opvattingen is een noodzakelijke voorwaarde voor een actief pluriforme benadering.

Basiswaarden democratische rechtsstaat

Met 'basiswaarden van de democratische rechtsstaat' wordt verwezen naar zeven basiswaarden:

- 01) vrijheid van meningsuiting
- 02) gelijkwaardigheid
- 03) begrip voor anderen
- 04) verdraagzaamheid (tolerantie)
- 05) autonomie
- 06) het afwijzen van onverdraagzaamheid (intolerantie)
- 07) het afwijzen van discriminatie

Belangrijke bronnen zijn de grondrechten uit Hoofdstuk 1 van de Nederlandse Grondwet en de Universele verklaring van de rechten van de mens. Beide weerspiegelen basale, als universeel beschouwde waarden, die breed zijn geaccepteerd en gelegitimeerd. De basiswaarden van de democratische rechtsstaat drukken voor de Nederlandse samenleving fundamentele waarden uit.

Diversiteit

Diversiteit verwijst naar verschillen die de verscheidenheid aan afkomst, sociale klasse, etniciteit, religie, taal, geslacht, seksuele oriëntatie en fysieke en mentale capaciteiten weergeeft. In de pluralistische benadering staat diversiteit in het algemeen centraal, niet alleen etnisch-culturele diversiteit.

Kernwaarden openbaar onderwijs

Het karakter van de openbare school wordt voor een belangrijk deel bepaald door de kernwaarden van het openbaar onderwijs. Dit is het centrale uitgangspunt waarop het openbaar onderwijs is gefundeerd (zie pagina 4-6).

Kritisch democratisch burgerschap

Vanuit deze visie op burgerschap is zowel de individuele als de sociale – op het algemeen belang gerichte - ontwikkeling van belang. Waardenontwikkeling is een continu proces, waarbij een kritische houding evenzeer van belang is als een communicatieve en empathische houding. Bovendien wordt een aantal waarden hooggehouden dat een sterk universeel karakter heeft, zoals de universele rechten van de mens.

Respectvol

Een respectvolle omgang verwijst naar de interactie waarbij individuen rekening houden met en begrip en waardering tonen voor de ander met zijn eigen unieke achtergrond.

Kennisbasis geestelijke stromingen

In 2012 is een pakket kennisbases gepubliceerd, waarin de noodzakelijke kennis voor de vakbekwame leraar is samengebracht. Een onderdeel van dit pakket is de kennisbasis geestelijke stromingen. De kennisbasis geestelijke stromingen en de competenties openbaar onderwijs vullen elkaar uitstekend aan. Ook vertonen deze twee documenten overeenkomsten. Om aan te geven waar de overlap zit, is bij de competenties aangegeven welke bekwaamheidseisen, kennis, houding en vaardigheden terugkomen in de kennisbasis geestelijke stromingen.

Competenties openbaar onderwijs

Eén school voor
alle leerlingen

01 Inter-persoonlijk competent

Algemeen (formulering volgens SBL)

De leraar primair onderwijs zorgt ervoor dat er in zijn groep een prettig leef- en werkklimaat heerst. Voor dat klimaat is hij verantwoordelijk. De kennis, vaardigheden en de houding die dat vraagt vallen onder zijn of haar inter-persoonlijke competentie.

Inter-persoonlijk competent in het openbaar onderwijs

De leraar primair onderwijs in de openbare school is in staat om met sociaal-culturele, levensbeschouwelijke en etnische verschillen om te gaan op een respectvolle manier. Hij weet de communicatie over cultuur en levensbeschouwing te bevorderen, waarbij hij onderscheid aanbrengt tussen eigen en gedeelde waarden. Hij herkent en benut momenten waarin waardegerelateerde thema's zich voordoen. Hij schept binnen de groep een coöperatieve sfeer en weet van de groep een gemeenschap te maken waarin de kinderen op een respectvolle manier elkaars achtergronden kunnen verkennen en vragen stellen over elkaars sociaal-culturele, levensbeschouwelijke en etnische achtergronden. Hij is in staat om samen met de kinderen - vanuit gedeelde waarden - een democratische levensvorm op te bouwen.

Bekwaamheidseisen

Een leraar in het openbaar onderwijs:

- A) is zich bewust van zijn eigen waarden en oordelen in relatie tot andere (levensbeschouwelijke) overtuigingen;
- B) is in staat tot dialogisch handelen;
- C) is in staat communicatie in de groep tot stand te brengen en te begeleiden op actief pluriforme wijze.

Om hieraan invulling te kunnen geven, beschikt de leerkracht over de kennis, houding en vaardigheden zoals hierna genoemd.

Een leraar in het openbaar onderwijs:

- A1) gaat respectvol - vanuit de kernwaarden van het openbaar onderwijs - met kinderen om en begeleidt hen in hun sociale en morele ontwikkeling;
- A2) is zich bewust van de eigen sociaal-culturele, levensbeschouwelijke en etnische (en daarmee: waardengeladen) achtergrond en de invloed daarvan op zijn persoonlijkheid, houding en gedrag;
- A3) herkent de diversiteit binnen de groep en weet hier op actief pluriforme wijze mee om te gaan;
- B1) kan aangeven welke verschillen er kunnen zijn in de communicatie tussen verschillende sociaal-culturele, levensbeschouwelijke en etnische groepen en hoe interculturele communicatie verloopt;
- B2) draagt zorg voor een dialoog met en tussen de kinderen met inachtneming van hun sociaal-culturele, levensbeschouwelijke en etnische achtergrond;
- C1) herkent waardengeladen standpunten;
- C2) is in staat samen met de kinderen - vanuit de kernwaarden - te bouwen aan een democratische levensvorm.

Kennisbasis geestelijke stromingen

A, C, A2, A3, B1, C1

02 Pedagogisch competent

Algemeen (formulering volgens SBL)

De leraar primair onderwijs moet de sociaal-emotionele en morele ontwikkeling van de kinderen bevorderen. Hij moet hen helpen een zelfstandig en verantwoordelijk persoon te worden. Dat is de verantwoordelijkheid van de leraar primair onderwijs en om die verantwoordelijkheid waar te kunnen maken moet de leraar pedagogisch competent zijn.

Pedagogisch competent in het openbaar onderwijs

De leraar gaat uit van menselijke waardigheid, pluriformiteit en democratie als belangrijkste waarden. Hij laat zien dat een eigen kritisch oordeel tot stand komt door problemen te benaderen vanuit verschillende invalshoeken. De leraar stimuleert kinderen tot een kritische democratische houding. Hij zorgt ervoor dat leerlingen respectvol met elkaar omgaan, verantwoordelijkheid nemen voor elkaar, moreel gedrag oefenen en een eigen morele verantwoordelijkheid ontwikkelen.

Bekwaamheidseisen

Een leraar in het openbaar onderwijs:

- A) stimuleert de kinderen in hun identiteitsontwikkeling op actief pluriforme wijze;
- B) zorgt ervoor dat kinderen sociale competenties ontwikkelen, zoals naar anderen kunnen luisteren, zich in anderen kunnen inleven en anderen waarderen;
- C) leeft voor en laat de kinderen ervaren dat verschillen vanzelfsprekend zijn. Hij stimuleert de kinderen zich te verdiepen in elkaars verschillende (levensbeschouwelijke) achtergronden en deze te respecteren. Hij leeft voor en laat de kinderen ervaren dat het feit dat iedereen verschillend is waardevol is;
- D) stimuleert de waardeontwikkeling en het ethisch handelen van de kinderen door moreel gedrag te oefenen;
- E) laat zich in zijn waardebepaling leiden door de kernwaarden van het openbaar onderwijs, met daarin de Universele rechten van de mens en de rechten van het kind en de Nederlandse Grondwet;
- F) leeft voor en laat kinderen ervaren dat democratie iets is wat ontstaat door samen de regels te bepalen, door samen verantwoordelijk te zijn;
- G) leeft voor en laat de kinderen ervaren dat het belangrijk is vragen te stellen vanuit verschillende invalshoeken bij wat er gebeurt en wat mensen zeggen (en schrijven) en op basis van deze vragen en antwoorden tot een eigen afgewogen oordeel te komen.

Om hieraan invulling te kunnen geven, beschikt de leerkracht over de kennis, houding en vaardigheden zoals hierna genoemd.

Een leraar in het openbaar onderwijs:

- A1) handelt vanuit de visie dat het kind centraal staat, als persoon en in zijn relatie tot anderen;
- A2) zorgt dat elk kind zich veilig voelt en de eigen gedachten en gevoelens durft te uiten en mag zijn wie hij is;
- C1) gaat respectvol om met de kinderen, zijn collega's, ouders en anderen; - in relatie tot diversiteit / andere achtergronden;
- C2) heeft kennis van de diversiteit in de samenleving;
- C3) zorgt dat de kinderen op respectvolle wijze met elkaar omgaan; - in relatie tot diversiteit / andere achtergronden
- C4) organiseert activiteiten waarin kinderen de meerwaarde van verschillen ervaren;
- D1) stelt zich op vanuit een actieve vragende houding en stelt levensbeschouwelijke en filosofische vragen;
- E1) kent de Universele rechten van de mens, de rechten van het kind en de Grondwet en laat zich erdoor leiden in zijn waardebeoordeling;
- F1) past activiteiten en procedures toe waarbij kinderen actief en bewust oefenen met democratie en democratisch gedrag;
- G1) organiseert activiteiten waarin kinderen zich verdiepen in overeenkomsten en verschillen tussen elkaar en waarin kinderen zich verdiepen in de achtergronden achter de verschillen.

Kennisbasis geestelijke stromingen

A, C, D, G, A1, A2, C1, C2, C3, C4, D1, G1

03 Vakinhoudelijk en didactisch competent

Algemeen (formulering volgens SBL)

De leraar primair onderwijs helpt de kinderen zich de culturele bagage eigen te maken die samengevat is in de kerndoelen voor het primair onderwijs en die elke deelnemer aan de samenleving nodig heeft om volwaardig te kunnen functioneren. Dat is de verantwoordelijkheid van de leraar primair onderwijs en om die verantwoordelijkheid waar te maken moet de leraar vakinhoudelijk en didactisch competent zijn.

Vakinhoudelijk en didactisch competent in het openbaar onderwijs

De leraar gaat uit van individuele verschillen in niveau, tempo, interesse, levensbeschouwelijke en culturele achtergrond en weet daar vakinhoudelijk en didactisch op aan te sluiten, er actief gebruik van te maken, waarbij hij aansluit bij de belevingswereld van het kind.

Bekwaamheidseisen

Een leraar in het openbaar onderwijs:

- A) kan het kennisgebied geestelijke stromingen zo vorm geven dat het de openbare identiteit ondersteunt;
- B) herkent levensbeschouwelijke, filosofische en morele thema's en kan inspelen op dergelijke vraagstukken;
- C) is in staat om vanuit een kritisch democratische houding aandacht te schenken aan het vak burgerschapsvorming.

Om hieraan invulling te kunnen geven, beschikt de leerkracht over de kennis, houding en vaardigheden zoals hierna genoemd.

Een leraar in het openbaar onderwijs:

- AC1) heeft kennis van de vakken/vormingsgebieden levensbeschouwing en geestelijke stromingen, als onderdeel van burgerschapsvorming, en is in staat om dit op actief pluriforme wijze te implementeren;
- A1) is in staat op een gevarieerde manier les te geven en daarbij actief gebruik te maken van de levensbeschouwelijke verschillen in de groep;
- A2) kan zijn/haar opvattingen over het kennisgebied geestelijke stromingen verantwoorden vanuit de kernwaarden van het openbaar onderwijs;
- A3) heeft kennis van de positie en betekenis van het openbaar onderwijs in het Nederlandse onderwijsbestel en kent de belangrijke kenmerken van het openbaar onderwijs;
- B1) is in staat om op actief pluriforme wijze een gesprek over levensbeschouwelijke vragen te voeren;
- B2) is in staat om die momenten te herkennen die de mogelijkheid bieden tot een levensbeschouwelijk gesprek;
- B3) is in staat leerlingen te begeleiden bij betekenisvolle gebeurtenissen (zoals geboorte, dood, echtscheiding etc.), rekening houdend met de achtergronden van de leerlingen, waaronder levensbeschouwelijke en culturele;
- B4) is in staat vieringen inhoud te geven op actief pluriforme wijze;
- B5) heeft kennis van de levensbeschouwelijke ontwikkeling van kinderen;
- B6) heeft kennis van de morele ontwikkeling van kinderen;
- B7) past technieken en methodieken toe waardoor kinderen op actief pluriforme wijze oefenen met moreel gedrag en morele oordeelsvorming;
- C1) stimuleert leerlingen om zorg te hebben voor en een actieve bijdrage te leveren aan hun omgeving;
- C2) leert leerlingen kritisch te kijken naar zichzelf en de eigen opvattingen, en anderen en hun opvattingen;
- C3) geeft ruimte aan ieders mening, visie, opvattingen en overtuiging binnen de kaders van het openbaar onderwijs, vanuit het uitgangspunt dat iedere waarheid even waar is;
- C4) stimuleert de kinderen tot een actieve vragende houding, het stellen van levensbeschouwelijke en filosofische vragen en het komen tot een afgewogen oordeel.

Kennisbasis geestelijke stromingen

A, B, AC1, A1, B1, B2, B3, B4, B5, B6, B7, C1, C4

04 Organisatorisch competent

Algemeen (formulering volgens SBL)

De leraar primair onderwijs draagt zorg voor alle aspecten van klassenmanagement ten behoeve van zijn groep. Dat is de verantwoordelijkheid van de leraar primair onderwijs en om die verantwoordelijkheid waar te kunnen maken moet de leraar organisatorisch competent zijn.

Organisatorisch competent in het openbaar onderwijs

De leraar creëert de voorwaarden die nodig zijn om de doelstellingen van de openbare visie van de school te realiseren. Hij betreft leerlingen in de besluitvorming over de klassenorganisatie en onderkent invloeden van eigen ideeën en beslissingen op de groep. Hij behoudt het overzicht in een grote diversiteit van taken, activiteiten en ontwikkelingen. Hij geeft hierbinnen voldoende ruimte voor de culturele en levensbeschouwelijke verschillen in zijn groep. Hij verbindt het leren in de school met het leren buiten de school.

Bekwaamheidseisen

Een leraar in het openbaar onderwijs:

- A) is in staat de identiteit van de openbare school met collega's concreet te maken in activiteiten en werkwijzen;
- B) kiest organisatievormen waarin ruimte is voor eigen initiatieven en keuzes van leerlingen;
- C) kiest organisatievormen waarin met/van organisaties/personen buiten de school kan worden geleerd (van binnen naar buiten en van buiten naar binnen).

05 Competent in het samenwerken met collega's

Algemeen (formulering volgens SBL)

De leraar primair onderwijs zorgt ervoor dat zijn werk en dat van zijn collega's op school goed op elkaar zijn afgestemd. Hij draagt ook bij aan het goed functioneren van de schoolorganisatie. Dat is de verantwoordelijkheid van de leraar primair onderwijs en om die verantwoordelijkheid waar te kunnen maken moet de leraar competent zijn in het samenwerken met collega's.

Competent in het samenwerken met collega's voor het openbaar onderwijs

Het openbaar onderwijs streeft naar een pluriform personeelsbestand. Verschillen in het team worden gezien als kansen voor een rijke samenwerking. Het openbaar onderwijs stimuleert personeel, ouders en leerlingen om deel te nemen aan de besluitvorming binnen de school over doelstellingen en werkzaamheden. De leraar draagt bij aan de afstemming binnen zijn team en aan een gezamenlijke visie op het onderwijs en meer specifiek de identiteit van de openbare school. De leraar realiseert en ontwikkelt een betekenisvolle samenwerkingsrelatie, waarbij recht wordt gedaan aan een ieder.

Bekwaamheidseisen

Een leraar in het openbaar onderwijs:

- A) is in staat en bereid met collega's te overleggen over de wijze waarop de identiteit tot ontwikkeling komt en zichtbaar wordt in de school;
- B) is zich bewust van verschillen in opvattingen, overtuigingen en andere culturele achtergronden bij collega's en weet hier vertrouwelijk en respectvol mee om te gaan;
- C) is in staat en bereid om contact te onderhouden met de docent g/hvo.

Om hieraan invulling te kunnen geven, beschikt de leerkracht over de kennis, houding en vaardigheden zoals hieronder genoemd.

Een leraar in het openbaar onderwijs:

- B1) is in staat de dialoog aan te gaan over de eigen visie op levensbeschouwelijk onderwijs met collega's;
- A1) kan de visie op levensbeschouwelijk onderwijs verbinden met de praktijk van de openbare basisschool

06 Competent in het samenwerken in en met de omgeving

Algemeen (formulering volgens SBL)

De leraar primair onderwijs moet contacten onderhouden met de ouders of verzorgers van de kinderen. Hij moet er ook voor zorgen dat zijn professionele handelen en dat van anderen buiten de school goed op elkaar zijn afgestemd. Dat is de verantwoordelijkheid van de leraar primair onderwijs en om die verantwoordelijkheid waar te kunnen maken, moet de leraar competent zijn in het samenwerken met de omgeving van de school.

Competent in het samenwerken met de omgeving voor het openbaar onderwijs

De leraar bevordert de betrokkenheid van ouders bij de school. Hij legt verbindingen tussen de school en de omgeving en herkent en benut de daar aanwezige diversiteit. De leraar stimuleert ontmoetingen tussen en samenwerking met mensen en instellingen (waaronder instellingen met verschillende culturele en/of levensbeschouwelijke achtergronden) in de omgeving van de school. De leraar zorgt er samen met anderen voor dat de school een ontmoetingsplaats is in en voor de wijk. Hierbij stimuleert hij de leerlingen om zorg te hebben voor en een actieve bijdrage te leveren aan hun (directe) omgeving. De pluriforme samenleving dient daarbij als basis voor zijn handelen.

Bekwaamheidseisen

Een leraar in het openbaar onderwijs:

- A) kan de eigen positie en mening verwoorden ten aanzien van levensbeschouwelijke opvattingen, hun doorwerking op het onderwijs en de plaats die de openbare school in de samenleving heeft;
- B) heeft zicht op het mogelijke effect van deze opvattingen in zijn samenwerkingsrelaties met ouders en instellingen in de omgeving van de school en houdt rekening met verschillen in cultuur en levensbeschouwing;
- C) kan ontwikkelingen in de samenleving en in de directe omgeving van de school beoordelen in relatie tot de identiteit van de school en weet die met collega's bespreekbaar te maken;
- D) is in staat als ambassadeur voor de openbare school op te treden.

Om hieraan invulling te kunnen geven, beschikt de leerkracht over de kennis, houding en vaardigheden zoals hieronder genoemd.

Een leraar in het openbaar onderwijs:

- A1) is in staat zijn handelen af te stemmen op datgene wat de openbare visie van de school vraagt of uit wil stralen;
- D1) is in staat met collega's een gezamenlijke openbare visie naar buiten toe uit te stralen en is in staat deze visie te onderbouwen;
- D2) is op de hoogte van instanties ter bevordering van het openbaar onderwijs.

Kennisbasis geestelijke stromingen

B

07 Competent in reflectie en (professionele) ontwikkeling

Algemeen (formulering volgens SBL)

De leraar primair onderwijs moet zich voortdurend verder ontwikkelen en professionaliseren. Dat is de verantwoordelijkheid van de leraar primair onderwijs en om die verantwoordelijkheid waar te maken moet de leraar competent zijn in reflectie en ontwikkeling.

Competent in reflectie en ontwikkeling voor het openbaar onderwijs

De leraar kan eigen opvattingen en bekwaamheden van de verschillende aspecten van beroepsuitoefening, die betrekking hebben op zijn eigen identiteit, onderzoeken en ontwikkelen.

Bekwaamheidseisen

Een leraar in het openbaar onderwijs:

- A) is bereid en in staat te reflecteren op zijn eigen positie en mening ten aanzien van levensbeschouwelijke, maatschappelijke en culturele opvattingen;
- B) is bereid en in staat het persoonlijk werkconcept te bespreken en na te gaan hoe het concept zich verhoudt met het beleid of de identiteit van de school;
- C) is bereid en in staat te reflecteren op de eigen beroepsidentiteit in relatie tot de identiteit van de werkplek.

Kennisbasis geestelijke stromingen

A

Vereniging Openbaar Onderwijs

Postbus 60182
1320 AE Almere
T 036 533 15 00
F 036 534 04 64
E voo@voo.nl
W www.voo.nl

VOS/ABB

Postbus 162
3440 AD WOERDEN
T 0348 405 200
E secretariaatvereniging@vosabb.nl
W www.vosabb.nl